

Phẩm 3: BỒ-TÁT

Bấy giờ, Vô Cấu Thí hỏi Bồ-tát Văn-thù-sư-lợi:

–Bạch Bồ-tát Văn-thù-sư-lợi! Đức Thế Tôn thọ ký Bồ-tát là thâm giải tối đệ nhất trong hàng Bồ-tát. Vậy là lấy mười hai nhân duyên sâu thực hành hay lấy chân như sâu thực hành?

Nếu lấy mười hai nhân duyên sâu thực hành thì không có chúng sinh thành mười hai nhân duyên sâu. Vì sao? Vì mười hai nhân duyên sâu không đến không đi, chẳng phải chỗ biết của sáu thức mắt, tai, mũi, lưỡi, thân, ý, trong thâm sâu ấy, mười hai nhân duyên chẳng phải là hành pháp. Còn nếu lấy chân như thâm sâu, mà thực hành sâu thì chân như chẳng phải sâu cũng không ai được chân thật sâu xa.

Bồ-tát Văn-thù-sư-lợi nói:

–Do thủy tế sâu nên sâu.

Vô Cấu Thí nói:

–Thủy tế thì chẳng phải tế. Thế nên sự biết của Bồ-tát cũng chẳng phải biết.

Bồ-tát Văn-thù-sư-lợi nói:

–Do vô tri mà được vô đắc, nên nói là thủy tế vậy.

Vô Cấu Thí nói:

–Trong vô đắc ấy không có ngôn ngữ, vượt qua phạm trù ngôn ngữ, thì không có chỗ nói.

Vô Cấu Thí nói:

–Chư Phật Bồ-đề siêu việt văn tự ngôn thuyết, thế nên Bồ-đề thì chẳng thể nói được.

Bấy giờ Vô Cấu Thí hỏi Bồ-tát Vô Si Kiến:

–Bạch Bồ-tát Vô Si Kiến! Bồ-tát nói mình đến thành Xá-vệ nguyện cho trong thành những ai đáng được Vô thượng Bồ-đề, phạm họ thấy vậy, đều thuần túy biến thành tượng Phật cả và khiến họ quyết định nơi Vô thượng Bồ-đề.

Bạch Bồ-tát! Nếu lúc thấy Như Lai là dùng Sắc thân thấy hay dùng Pháp thân thấy? Nếu do Sắc thân thì không thấy Phật. Vì sao? Vì như Đức Thế Tôn từng dạy: “Nếu thấy sắc thân ta nghe âm thanh ta, người này biên kiến chẳng phải thấy ta.” Còn nếu do Pháp thân thì Pháp thân chẳng thể thấy được. Vì sao? Vì Pháp thân rời kiến văn chẳng thể thấy được, thế nên chẳng thể thấy nghe Pháp thân Phật.

Bồ-tát Vô Si Kiến liền yên lặng. Bồ-tát Bảo Tướng hỏi:

–Sao ngài chẳng đáp?

Bồ-tát Vô Si Kiến nói:

–Cô ấy hỏi là hỏi pháp vô tánh, pháp vô tánh ấy chẳng thể nói nên tôi không đáp.

Vô Cấu Thí nói:

–Bạch Bồ-tát! Tôi không hỏi pháp vô tánh, pháp vô tánh chẳng thể hỏi. Học rồi mà đáp thì không có ngại gì.

Vô Cấu Thí hỏi Bồ-tát Bảo Tướng:

–Bạch Bồ-tát Bảo Tướng! Bồ-tát nói rằng lúc tôi vào thành nguyện cho trong thành những nhà cửa các tộc tánh, bảo tàng hiện lên đầy đủ bảy báu. Tâm bố thí bảy báu ấy có nhiễm trước hay không nhiễm trước? Nếu có nhiễm trước thì đồng với kẻ phàm ngu. Vì sao? Vì phàm ngu có ái trước. Còn nếu không ái trước thì trong ái trước không có bố thí bảy báu.

Bồ-tát Bảo Tướng liền yên lặng.

Vô Cấu Thí hỏi Bồ-tát Ly Ác Thú:

–Bạch Bồ-tát Ly Ác Thú! Bồ-tát nói rằng lúc tôi vào thành, nguyện cho trong thành những ai đáng đọa ác đọa đều khiến thọ tội nhẹ, tại hiện đời mau thoát khổ não. Bạch Bồ-tát! Đức Như Lai nói nghiệp chẳng thể nghĩ bàn. Nghiệp chẳng thể nghĩ bàn này có thể mau dứt chăng. Nếu dứt được thì trái với lời của Đức Như Lai. Còn nếu chẳng dứt thì sao lại thọ nhẹ mau dứt. Nếu có thể dứt thì trong pháp không có chủ vậy ai là chủ? Và nếu có thể dứt thì cũng chẳng thể dứt.

Bồ-tát Ly Ác Thú nói:

–Vì tôi dùng nguyện lực nên hay khiến thọ nhẹ dứt mau.

Vô Cấu Thí nói:

–Bạch Bồ-tát! Các pháp như tánh chẳng thể dùng nguyện lực mà thọ được.

Bồ-tát Ly Ác Thú liền yên lặng.

Vô Cấu Thí hỏi Bồ-tát Trừ Chư Cái:

–Bạch Bồ-tát Trừ Chư Cái! Bồ-tát nói: “Tôi nguyện cho chúng sinh trong thành đều trừ hết năm triền cái.” Bồ-tát nói nhập định ấy rồi có thể khiến chúng sinh chẳng bị năm triền cái che chướng?

Bạch Bồ-tát! Ở trong thiền định ấy, mình tự tại hay là người tự tại? Nếu mình tự tại thì không do đâu mà đến với người, tất cả pháp không pháp nào đến kia cả, sao lại nhập thiền định trừ được năm triền cái cho người? Nếu là người khác tự tại thì chẳng thể lợi ích cho người.

Bồ-tát Trừ Chư Cái nói:

–Hạnh này dùng Từ làm đầu.

Vô Cấu Thí nói:

–Bạch Bồ-tát! Chư Phật đều thực hành Từ hạnh. Bạch Bồ-tát! Có Đức Phật nào nhân nơi chúng sinh chẳng lấy năm triền cái làm mối lo đó chăng?

Bồ-tát Trừ Chư Cái liền yên lặng.

Vô Cấu Thí hỏi Bồ-tát Quán Thế Âm:

–Bạch Bồ-tát Quán Thế Âm! Bồ-tát nói rằng nguyện cho chúng sinh trong thành những kẻ bị ngục trói nhất mau được giải thoát, kẻ sắp bị giết được cứu sống, kẻ bị khủng bố được vô úy. Bạch Bồ-tát! Xét về bố úy ấy là có bám chấp hay không bám chấp. Nếu có bám chấp thì kẻ phàm ngu cũng có bám chấp, vì thế nên chẳng phải. Còn nếu là không bám chấp thì không chỗ bố thí. Trong pháp không bố thí đâu được có trừ dứt.

Bồ-tát Quán Thế Âm liền yên lặng.

Bồ-tát Biện Nghiêm hỏi Bồ-tát Quán Thế Âm:

–Sao Bồ-tát không giải đáp lời hỏi của Vô Cấu Thí?

Bồ-tát Quán Thế Âm nói:

–Cô ấy chẳng hỏi pháp sinh diệt nên không thể đáp được.

Vô Cấu Thí hỏi Bồ-tát Quán Thế Âm:

–Bạch Bồ-tát! Có pháp không sinh, không diệt để hỏi chăng?

Quán Thế Âm Bồ-tát nói:

–Không có.

Vô Cấu Thí nói:

–Trong pháp không sinh, không diệt thì không văn tự, ngôn thuyết. Người trí tuệ ở

nơi không văn tự mượn văn tự nói, mà không chấp văn tự, pháp tánh vô ngại. Vì thế người trí tuệ chẳng ngại văn tự.

Vô Cấu Thí hỏi Bồ-tát Biện Nghiêm:

–Bạch Bồ-tát Biện Nghiêm! Bồ-tát nói rằng tôi nguyện những ai trong thành thấy tôi đều được biện tài dùng diệu kệ hỏi đáp nhau. Bạch Bồ-tát! Biện tài được Bồ-tát thí cho ấy là do giác mà khởi, hay do ái mà khởi, nếu do giác khởi thì tất cả pháp hữu vi đều do giác quan khởi, thế nên chẳng phải tịch tĩnh. Nếu do ái khởi thì chỗ thí cho ấy, chỉ là hư dối uổng công.

Bồ-tát Biện Nghiêm nói:

–Đó là lúc tôi ban đầu mới phát tâm Bồ-đề, nguyện ai thấy tôi đều được biện tài, dùng diệu kệ hỏi đáp nhau.

Vô Cấu Thí hỏi:

–Bạch Bồ-tát! Hiện nay chính Bồ-tát có tâm nguyện Bồ-đề chăng? Nếu chính hiện có thì là thường kiến. Còn nếu hiện nay không có thì chẳng thể đem thí cho người, thì sở nguyện luống hư.

Bồ-tát Biện Nghiêm liền yên lặng.

Vô Cấu Thí hỏi Bồ-tát Vô Si Hành:

–Bạch Bồ-tát Vô Si Hành! Bồ-tát nói: Nguyện cho chúng sinh trong thành ai thấy tôi thì được vô si kiến, quyết định nơi Vô thượng Bồ-đề. Bạch Bồ-tát! Bồ-đề ấy là có hay là không? Nếu là có thì là hữu vi Bồ-đề chấp nơi biên kiến. Nếu là không thì là hư vọng, cũng rớt vào biên kiến.

Bồ-tát Vô Si Hành nói:

–Bồ-đề ấy gọi là trí.

Vô Cấu Thí nói:

–Trí ấy gọi là sinh hay gọi là vô sinh? Nếu gọi là sinh thì chẳng phải khéo thuận tư duy mà sinh, là hữu vi trí, là chỗ biết của phàm phu. Nếu gọi là không sinh thì trong không sinh không có sở hữu, nếu không có sở hữu là không phân biệt. Bồ-đề của Thanh văn, Bích-chi-phật, Bồ-tát và Như Lai đều không phân biệt. Kẻ phàm phu phân biệt Bồ-đề, người trí tuệ thì không phân biệt.

Bồ-tát Vô Si Hành liền yên lặng.

Bấy giờ Tôn giả Tu-bồ-đề bảo các đại Thanh văn và các Đại Bồ-tát rằng:

–Này các vị! Chúng ta nên trở về mà chẳng nên vào thành Xá-vệ khát thực. Vì sao? Vì nàng Vô Cấu Thí này nói tức là thức ăn bằng pháp thực của người trí tuệ. Nay chúng ta vui thích thức ăn bằng pháp thực mà chẳng cần thức ăn được vo tròn.

Vô Cấu Thí nói với Tôn giả Tu-bồ-đề:

–Bạch Đại đức! Như nói các pháp không thượng, không hạ, trong pháp ấy sẽ cầu mong gì mà đi hành khát ư?

Bạch Đại đức! Pháp chẳng hý luận là sở hành của Tỳ-kheo, chẳng nên ưa hý luận. Đây là pháp không chỗ nường, chẳng phải sở hành của người nường tựa vào, đây là sở hành của Hiền thánh không có thoái chuyển.

Bấy giờ tám đại Thanh văn, tám Đại Bồ-tát, chúng Phạm thiên..., năm trăm Bà-la-môn, Vô Cấu Thí, vua Ba-tư-nặc và hàng đại chúng đều đồng đến chỗ Đức Phật, đánh lễ chân Đức Phật đi quanh bên phải ba vòng, rồi ngồi một phía.

Vô Cấu Thí thì khác, vì cô đi quanh bên phải Phật đến bảy vòng lễ chân Phật, chấp tay đứng nói kệ hỏi Phật:

LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH

Xin hỏi Đấng Vô Đẳng
Ứng Cúng Vô Thượng Giác
Ban cam lộ chúng mừng
Bồ-tát hành thế nào?
Thế nào lại đạo thọ
Phá ma hàng lao oán?
Thế nào động trời đất
Núi đồi và rừng cây?
Thế nào phóng ánh sáng
Hiển phát vô lượng xưng?
Nguyện đại Bi Thế Tôn
Nói đúng hạnh Bồ-tát
Thế nào được Tổng trì
Như Lai diệu âm thanh?
Thế nào hay tu trì
Định thắng diệu thanh tịnh?
Thế nào các người tu
Hay được sức Thần túc?
Nay khuyến thỉnh Thế Tôn
Giảng Bồ-tát thực hạnh
Thế nào được chuyên niệm
Và với tâm kiên cố?
Thế nào được ứng biện
Vi diệu thành cụ túc?
Thế nào được thuận lý
Gồm đầy đủ các nghĩa?
Khéo nói pháp vi diệu
Trí giả không chỗ ngại
Thế nào ưa Bồ thí
Tịnh giới và Nhẫn nhục
Khéo Tinh tấn, Thiền định
Trí tuệ soi thế gian?
Thế nào nhớ Túc mạng
Thiên nhãn mình thấy rõ
Thiên nhĩ, Tha tâm trí
Thần túc đến các cõi?
Thế nào chẳng ở thai
Hóa sinh trong hoa sen
Hằng ở trước chư Phật
Khen pháp không vô ngã?
Thế nào oán thân đồng
Dứt ái và nhiễm ứ
Chí hành không cao hạ
Dường như là gió đất
Lợi suy cùng hủy diệt

LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH

Xứng cơ và khổ lạc?
Thế nào bỏ tám pháp
Ở đời như mặt trời?
Thế nào chẳng siểm tránh
Trừ ngã bỏ kiêu mạn
Tịch tĩnh ở thiền định
Trí giả ưa thật nghĩa?
Thế nào chẳng ưa thích
Vợ con và tài bảo?
Thế nào người tu hành
Thích ở chỗ vắng lặng?
Thế nào như chim bay
Cũng như lân một sừng?
Thế nào ưa chánh pháp
Và ưa tâm hỷ duyệt?
Thế nào các người trí
Quán đất, nước, lửa, gió
Không khuynh động phân biệt
Trụ thiền như hư không
Chẳng làm hạnh phi pháp
Chẳng ưa nhìn việc người
Thà xả bỏ thân mạng
Hoàn toàn không bỏ pháp?
Thế nào nơi Bồ-đề
Tưởng niệm như Thế Tôn
Tưởng như Thế Tôn rồi
Hay phát nguyện Bồ-đề?
Thế nào được Tịnh độ
Và cùng thanh tịnh Tăng
Trí giả được trường thọ
Danh xưng và an lạc
Phương tiện đến bờ kia
Thấy Đế không thủ chứng
Hay độ vô lượng chúng
Khuyến ưa tu căn lành?
Thế nào được đoan chánh
Và được nơi hóa sinh
Được trí tuệ tài bảo
Hay biết tâm mọi người?
Thế nào nhớ đời trước
Thường hội cùng chư Phật
Trong ngàn vạn ức kiếp
Hằng chẳng sinh chỗ nạn?
Thế nào được tùy hảo
Ba mươi hai tướng tốt?

LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH

*Thế nào được từ biện
Và được nơi ứng biện?
Thế nào tu Tịnh độ
Thành tựu chúng Tỳ-kheo
Tùy thích nguyện nước nào
Hay được sinh nước ấy?
Bồ-tát tu hạnh gì
Hay được sắc danh xưng
Được mọi lực tinh tấn
Thế nào được bất hoại
Thế nào là dứt khoát
Hay làm hạnh Bồ-tát
Bỏ lìa các điều hối
Vì chúng sinh thuyết pháp
Ở trong Phật, Pháp, Tăng?
Thế nào được tối thắng
Thà xả thân mạng mình
Mà chẳng hủy báng pháp?
Phật không gì chẳng biết
Đời nay và vị lai
Nguyện đại trí Thế Tôn
Tuyên thuyết hạnh Bồ-tát.*

M